

GEYTER, Julius (eigenlijk Jan) de (Lede 25 mei 1830 – Antwerpen 18 februari 1905).

Volgde lager onderwijs te Lede en te Aalst. Na een kort verblijf als onderwijzer in Herzele en Gavere (1848-1849) vestigde De Geyter zich in oktober 1849 te Antwerpen. Hij was er (hulp)onderwijzer tot 1850, vertaler (tot 1852) en redacteur van het unionistischgezinde *Het Handelsblad van Antwerpen* (1852-1855). Hij werd daarna achtereenvolgens klerk-griffier (tot 1868) en pleitbezorger (tot 1874) bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen en directeur van de Berg van Barmhartigheid (tot 1900).

De poëzie die De Geyter als 20-jarige begon te publiceren, was nog belgicistisch; de Vlaamse grieven ontbraken er niet in, maar evenmin de loyaliteit aan het Belgische vaderland. In zijn gedichten kwamen ook zijn sociale belangstelling en zijn Groot-Nederlandse gezindheid tot uiting. Daarnaast schreef De Geyter grote versverhalen zoals het onvoltooide *Drie mensen van in de wieg tot in het graf* (1861-1864) met een liberale en democratische bezieling, het liefdesverhaal *Hendrik en Rosa* (1868), een succesrijke bewerking *Reinaart de Vos* (1874) en het episch verhaal *Keizer Karel en het Rijk der Nederlanden* (1888) waarin hij de niet in vervulling gegane droom van een groot en machtig rijk der Nederlanden behandelt. Verscheidene van zijn teksten werden door Peter Benoit op muziek gezet (bijvoorbeeld de zogenaamde *Rubenscantate*, 1877; *De Wereld in*, 1878; *De Genius des Vaderlands* van 1880 waarin hij duidelijk stelde dat voor de flaminganten de weg binnen België lag en niet daarbuiten; de cantate *Theodoor Van Rijswijck*, 1884; het oratorium *De Rijn*, 1882).

Toch springen vooral zijn politieke liederen in het oog, in het bijzonder zijn bekend, agressief en fanatiek antiklerikaal strijdlied *De Vlaamsche Leeuw en de*

Julius de Geyter koppelde als hevig antiklerikaal Groot-Nederlander zijn Vlaamsgezindheid aan sociale overtuigingen. Een van zijn bekendste werken is het strijdlied *De Vlaamsche Leeuw en De Geuzen* (of *Geuzenlied*) uit 1873. (AMVC)

Geuzen (1873), dat als het **Geuzenlied** de geschiedenis is ingegaan. Ook in zijn prozaschriften trok hij fel van leer tegen de katholieke kerk en de geestelijkheid. In zijn *Waerheid over de Vlaemsche Beweging. Brieven van eenen ouden staetsman aan eenen jongen Gentenaar* (1858), dat anoniem verscheen, betoogde hij dat de V.B. de strijd is tegen vier eeuwen dweperij, fanatisme, vertastering en onverschilligheid, veroorzaakt door de geestelijkheid. Hij zag in het verplicht onderwijs het middel om Vlaanderen aan de voegdij van de geestelijkheid te onttrekken. Hij was eveneens een voorstander van het algemeen stemrecht. Democratie en V.B. waren voor hem een en hetzelfde.

In 1851 leverde De Geyter enkele bijdragen voor *Het Taelverbond* en in 1853 werd hij secretaris van de *Maatschappij tot bevordering der Nederduitse Tael- en Letterkunde*. In 1851 sloot hij zich met Jan van Rijswijck en Jan van Beers aan bij *Voor Tael en Kunst* en in 1854 was hij met Eugene Zetternam en Jacob F. Heremans medestichter van het tijdschrift *De Vlaemsche School*, waar hij instond voor de rubriek poëzie en lid bleef van de redactie tot 1856.

De Geyters literaire werk was echter maar van een gematigd niveau. Zijn belang voor de V.B. bevond zich op een ander terrein; De Geyter was namelijk een typische vertegenwoordiger van het progres-

sief-liberaal en Groot-Nederlands flamingantisme. Dit was niet altijd zo geweest aangezien hij zich aanvankelijk eerder als conservatief profileerde. Na 1855 vond echter een persoonlijke ommekeer plaats. In 1857 werd hij bestuurslid van de Association Libérale en het jaar later trad hij toe tot de loge en tot **De Olijftak**, waarvan hij in 1874 voorzitter werd. Hij hielp deze laatste vereniging er weer bovenop en stuurde ze meer in liberale richting. Via zijn in 1858 gepubliceerde pamflet *De waerheid over de Vlaemsche Beweging. Brieven van eenen ouden staetsman aen eenen jongen Gentenaar* maakte hij zijn liberaal engagement openbaar.

In 1861 was De Geyter medestichter van de **Nederduitsche Bond**. Behorende tot de vrijzinnige vleugel van de bond werkte hij mee aan *Het Vrije Woord*. De groeiende invloed van de katholieken in de **Meetingpartij** deed De Geyter besluiten zijn medewerking te staken. Op 26 september 1866 stichtte hij, in navolging van de **Vlaamsche Liberale Ver-eeniging** van **Julius Vuylsteke** te Gent, de **Liberale Vlaamsche Bond**. Hij was van oordeel dat er voor de Vlaamse zaak en de volkszaak niets meer van samenwerking met de katholieken te verwachten viel. De Geyter was de eerste voorzitter van deze bond, een functie die hij ook nog in 1873-1874 bekleedde. Hij was kandidaat van de bond voor de provinciale (1868) en gemeenteraadsverkiezingen (1869), evenwel zonder succes. In 1872 richtte hij de politieke vereniging **Geuzenbond** op, maar trok er zich al kort na de stichting uit terug.

Naast vrijzinnigheid en Vlaamsgezindheid werd De Geyters optreden ook gekenmerkt door zijn Groot-Nederlandse overtuiging. Eind 1865 ontdekte hij in **Multatuli** een geestesgenoot die streed voor algemene verlichting en tegen de geestelijke bekrompenheid. Nederland was voor hem het overkoepelend begrip voor Noord en Zuid, voor Holland, Vlaanderen en Wallonië. Hij wilde de "terugkeer tot de stam, de herstichting van Nederland, met al de gevolgen". Zijn belangstelling voor de Boeren van **Zuid-Afrika** en Transvaal wortelden eveneens in zijn algemeen-Nederlandse overtuiging. De (eerste) Boerenbeweging is zijn eenmanswerk geweest. Hij stuurde de Vlaamse Boerensympathie definitief in de richting van puur romantische dweperij met de Transvaalse 'taal- en stambroeders'.

In 1874 nam De Geyter ontslag uit al zijn functies om zich volledig aan de kunst te wijden. In 1903 wilde men hem voordragen als Belgisch kandidaat voor de Nobelprijs, maar hij moest het afleggen tegen **Emile Verhaeren** en **Maurice Maeterlinck**.

LITERATUUR: L. Simons, 'Julius de Geyter', in *Twintig eeuwen Vlaanderen*, XIII, 1976, p. 315-320; - J.M. Goris, *België en de Boerenrepublieken. Belgisch-Zuidafrikaanse betrekkingen (ca. 1835-1895)*, 1983; - J. Verschaeren, 'Geyter, Jan (genaamd Julius) de', in *NBW*, XII, 1987.

ILLUSTRATIE(S), zie: Geuzen.

JOSÉ VERSCHAEREN